

# Визия за София

Методически насоки за разработване на дългосрочна Визия за развитие на София и крайградските територии

*Това е работен документ. Всеки посетител може да коментира неговото съдържание в процеса на работа. Първата версия на документа ще бъде готова около 25 януари. На 31 януари ще бъде организирано обществено обсъждане на предложението. Текстът ще бъде редактиран от коректор след 31 януари.*

## СЪДЪРЖАНИЕ

<b>ВЪВЕДЕНИЕ</b>	<b>2</b>
<b>КАКВО Е ВИЗИЯ?</b>	<b>3</b>
ОПРЕДЕЛЕНИЕ НА ВИЗИЯ	3
ВРЕМЕВА РАМКА	4
ПРОСТРАНСТВЕНА РАМКА	4
ТЕМИ НА ВИЗИЯТА	5
Тема “Хора”	6
Тема “Идентичност и Култура”	8
Тема “Транспорт”	9
Тема “Природа”	11
Тема “Градска среда”	13
Тема “Икономика”	15
Тема “Управление и администриране”	16
Тема “Територии”	19
<b>КАК ДА СЪСТАВИМ ВИЗИЯ?</b>	<b>20</b>
<b>ПРИНЦИПИ НА ПРОЦЕСА ПО СЪСТАВЯНЕ НА ВИЗИЯ</b>	<b>20</b>
Участие и взаимодействие	20
Диалогичност и прозрачност	20
Мотивация и израстване	20
Приемственост	21
Взаимообвързаност	21
Конкретика и прагматичност на стратегическите цели	21
<b>ПРЕДСТАВЯНЕ НА ПРОЦЕСА</b>	<b>21</b>
Участници	21
Методи за комуникация	22
Инструменти	23
Време за съставяне	23
<b>СТЪПКИ</b>	<b>24</b>

Стъпка 1: Организация на процеса	24
Стъпка 2: Подготовка на темите	25
Стъпка 3: Изследване и активиране на темите	26
Стъпка 4: Финализиране на теми	27
Стъпка 5: Активизиране	27
Стъпка 6: Визия - формулиране	28
Стъпка 7: Визия - одобрение	28
БЮДЖЕТ	29
ФОРМАТ	29
<b>ЕФЕКТ ОТ ВИЗИЯТА</b>	<b>29</b>
<b>ЗА ТОЗИ ДОКУМЕНТ</b>	<b>30</b>

---

## **ВЪВЕДЕНИЕ**

Целта на настоящите насоки е да опишат начина, по който да бъде съставена Визия за София. Създаването им е продиктувано от желанието за изграждането на споделена Визия, с чието осъществяване са ангажирани не само общинските власти, а целият град.

София разполага с множество планове и стратегии. В хода на подготовката на насоките стана ясно обаче, че те са ограничени както секторно (градоустройствена, социална, екологична и т.н.), така и пространствено (в рамките на район, община или област). Споделено бе, че често липсва обвързаност, както между различните сектори, така и между планирането на града и региона около него. Практиката в изготвянето на всички тези документи, с някои изключения, не предполага широко обществено включване в изработването им, нито залага работещи механизми за дълготрайно взаимодействие на заинтересованите страни в процесите на реализацията им. Множество са мненията, които твърдят, че фрагментираността на предвижданите стъпки на развитие пречи да бъде формирана ясна и цялостна посока. В опита на екипа, съставил насоките, да идентифицира наличните бази данни бе констатирано, че липсва единно управление и лесен достъп до данни, което поставя естествени пречки пред формирането на комплексна оценка на процесите, протичащи в София. От друга страна установените методи на работа не винаги водят до желаните и необходими резултати. Следва да се отчете, че нормативната уредба не формира изрични бариери пред поддържането на актуален и адекватен поглед към случващото се в града, нито забранява активното взаимодействие между заинтересованите страни в процесите по планиране.

Изграждането на Визия за София е възможност за адресирането на тези предизвикателства. Ключовата дума е взаимодействие: открито, активно, продуктивно. В правенето на планове, както и в тяхната адаптация и реализация могат да участват

всички: администрация, политици, граждани, бизнес, експерти, университети и институти и т.н. Затова и настоящият документ е изграден на базата на взаимодействие. Той включва критичен синтез на множество мнения, които са събирани в периода декември 2016 - януари 2017 сред хора с разнообразен, но сериозен опит в различни аспекти от живота на София. Подробности за начина, по който е съставен документът, както и за контекста на неговото изработване, са обобщени в глава “За този документ”.

Настоящите насоки не целят създаването на градоустройствена, икономическа, социална или друг вид профилирана Визия. Те са написани, за да спомогнат за изграждането на споделена посока за дългосрочно развитие, в която вярват както гражданите, така и експертите и администрацията.

---

## КАКВО Е ВИЗИЯ?

### ОПРЕДЕЛЕНИЕ НА ВИЗИЯ

Идеята за “Визия” може да бъде обяснена като споделена представа за пълноценно и достижимо в срок бъдеще; реална, “жива”, конкретна и запомняща се картина, която да подчертава с какво столицата е атрактивна и специфична; планиране с въображение, знание и мъдрост; декларация за посока на развитие, която е резултат от качествено смесване на разностранните гледни точки на хората, свързани със София.

Визията трябва да дава отговор на следните постановки:

- На къде искаме да се движим?
- Как ще го направим?
- По какво ще осъзнаем, че следваме тази посока?

Макар да попада извън обхвата на нормативната уредба, Визията трябва да бъде обвързана със съществуващата стратегическа рамка. Тя трябва да приеме, обобщи и надгради зададените с действащите документи стъпки на развитие. Визията има потенциал да бъде обединяваща платформа, която да предложи модел за взаимодействие между широк кръг участници в процеса по изграждане на бъдещето на София. Важен елемент на достигането до Визия, освен приемственост на съществуващите документи и процеси, са и потенциалните възможности за тяхното реконструиране. Това би позволило както все по-обхватно включване на все по-разнообразните носители на интереси, така и адекватно осъвременяване на административните, икономическите и социалните практики.

## ВРЕМЕВА РАМКА

Визията е споделена посока за дългосрочно развитие (например 2050). Тя трябва да бъде приведена в средносрочни цели (например 2020, 2030, 2040). А те от своя страна, да бъдат осъществени през поредица от краткосрочни действия.

Визията, определена като споделена посока на развитие, предполага дълъг хоризонт. 2050 изглежда, че е година, която лесно се възприема и е достатъчно отдалечена от настоящето, за да играе ролята на такъв хоризонт. Важно е да определим към какво се стремим на този хоризонт, но още по-важно е да запълним със съдържание времето между сегашния момент и тази отдалечена идея за бъдещето.

Преобладаващата част от изразените мнения аргументират нуждата както от далечен хоризонт така и от средносрочни цели и краткосрочни действия. Особено по-младите заявяват, че фиксирането на формулировки за 30-40 години напред е нереалистично, тъй като светът днес е изключително динамичен. Визията не бива да бъде абстрактна, а трябва да води до реални резултати. Споделя се и съмнение за способността на обществото ни да мисли в много далечна перспектива. В този контекст, много от становищата съдържат предложения за набелязването на моменти за оценка на свършеното, на преосмисляне на приоритетите и на адаптиране към новите реалности. В съвременния свят гъвкавостта на една система може да бъде постигната не само през циклични периоди на оценка (на 2, 5 или 10 години), а и през постоянна адаптация, при която процесите биват следени в реално време и реакциите са навременни.

При реализацията на Визията, са необходими моменти на ревизия, мониторинг и контрол по изпълнението. За да е ясно какво сме успели да реализираме от Визията, трябва да бъдат разработени и критерии за успех. Освен това е важно да се направи връзка с цикличността на съществуващи национални и европейски стратегии. Ако 2050 е хоризонтът, то моментите на ревизия биха могли да са:

- 2020 (връзка със [“Стратегия Европа 2020”](#) на Европейския съюз (ЕС), [“Общински план за развитие на Столична община” \(2014-2020 г.\)](#) и с програмен период 2020-2027 на ЕС, както и ретроспекция на [“Интегриран план за градско възстановяване и развитие на гр. София” \(2014-2020 г.\)](#), [“Областна стратегия за развитие на област София-град” \(2014-2020 г.\)](#), [“Националната концепция за пространствено развитие 2013-2025”](#))
- връзка с програмен период 2027-2034 на ЕС
- връзка с [“Програма за устойчиво развитие 2030”](#) на ООН, връзка с [“Habitat IV”](#) на ООН и с програмен период 2034-2041 на ЕС
- и други

## ПРОСТРАНСТВЕНА РАМКА

Визията по своята същност е тясно свързана със стратегическото планиране, но за да може да обедини и надгради, тя трябва да надскача обхвата на документите, касаещи това планиране. В този смисъл Визията не бива да бъде ограничавана в

пространствените рамки на Столична община, а е необходимо да работи с по-широки съществуващи или възможни териториални взаимодействия. Нейният пространствен обхват трябва да е гъвкав и съобразен с различни сфери на влияние - социални, икономически и други в национален, регионален, европейски и световен мащаб. Визията трябва да се съобрази с вече съществуващите или потенциални агломерационни връзки, природо-географски дадености и тенденции на влияние на София.

## ТЕМИ НА ВИЗИЯТА

Темите, които ще дадат основа на работата по Визията, са определени на базата на няколко подхода: работни срещи с различни участници, които бяха проведени в публично пространство, изказвания от публиката на тези срещи, последваща комуникация с участниците по имейл; непредставителна онлайн анкета; проследяване на съществуващи източници на информация; систематизиране на действащи стратегически документи, съществуващи изследвания и бази данни.

Предизвикателствата пред София и посоките на развитие, извлечени от описаните източници на информация, бяха подложени на критичен анализ за очертаване на техните граници и взаимовръзки. В резултат на това се оформиха области на интерес, обобщени в изброените по-долу теми, които задължително следва да бъдат потвърдени и обогатени в процеса по изработване на Визията.

В подготовката на методическите насоки бе направен частичен анализ на обезпечеността на темите със стратегически документи. От него може да се заключи, че описаните теми са само отчасти "покрити" от документи, което прави изграждането на цялостни политики трудно. Анализът бе частичен поради липсата на единен регистър на приетите стратегии. Проследяването на разнообразните стратегии е непродуктивно и повдига въпроси за това какво се случва с определени тематични аспекти, за които изготвените стратегически планове са с изтекъл срок, както и какво се случва с подтемите, които не са засегнати в детайл. Документите, които могат да имат пряко влияние върху Визията и чиито мерки следва да бъдат вложени в нея, са документите от по-високо йерархично ниво: Областна стратегия за развитие на област София-град (2014-2020 г.), Общ устройствен план на Столична община (2009 г.), Общински план за развитие на Столична община (2014-2020 г.). Въпреки ограниченията в териториалния обхват, трябва да се вземат предвид визията и мерките заложи в Интегриран план за градско възстановяване и развитие на гр. София (2014-2020 г.) и Визия за развитие на район Триадица (2016-2025 г.).

В процеса по съставяне на методическите насоки беше направен и частичен анализ на данните и информационните потоци, с които администрацията работи при планирането и управлението на София. В началото на месец януари 2017 г. от всички дирекции на Столична Община беше поискана информация за наличието, типа и обема на данните, с които работят, като до края на месеца не бе получен съдържателен отговор. Това затрудни работата по идентифициране на наличната информация. На уеб страниците на съответните направления е публикувана

информация за наличие на данни, но част от тях изобщо не са налични. Поради липсата на единен регистър на данните е трудно да се направи връзка между техния обхват, актуалност, пълнота на информацията, др. От направения частичен анализ може да се заключи, че голяма част от данните са непълни, не се актуализират достатъчно често и имат нужда да бъдат унифицирани, за по-оптимална и ефективна комуникация не само между отделните администрации, но и с гражданите. Голяма част от отворените данни в интернет са статични и неактуални, и не носят адекватна и полезна информация за крайните потребители. В процеса на работа неколккратно бяха изказани мнения относно необходимостта от отворени динамични данни. От огромно значение е да се оцени потенциала на отворените данни, тъй като те създават среда на доверие между управляващи и граждани, включват и информират по-широката общественост и осигуряват прозрачен процес на вземане на решения.

## Тема “Хора”

**Лично и професионално развитие:** В работните срещи градът се разглежда като място за развитие в личен и професионален план на различни групи хора. Децата и младежите са коментирани като отделна група, която трябва да бъде изведена с приоритет, поради това, че след години ще обитават града като възрастни, но и това, че трябва да се мисли за всички възрастови групи. Засягат се теми за качеството на образованието и обучението.

**Благосъстояние:** В работните срещи се засяга влиянието на икономиката върху възможностите за задоволяването на потребности на хора и домакинства в рамките на града. Коментират се ефектите от благосъстоянието и превръщането им в стимул за механичен демографски прираст (вътрешна миграция). Повдига се въпросът за това доколко хората могат да бъдат доволни и щастливи. Засяга се темата за неравенствата - от една страна, бедността и социалното изключване и техните пространствени проявления - групи, които живеят в бедност и са социално изключени, концентрирани в определени места, оформящи гетоизирани райони и джобове на бедност; от друга страна - групи хора с много добро благосъстояние, които също са пространствено изключени в рамките на града.

В анкетата качеството на живот и благосъстоянието на хората е най-малко подкрепяното предизвикателство.

**Начин на живот:** В работните срещи се коментира качеството на средата по отношение на начина на живот и доколко тя удовлетворява потребностите и се адаптира към нуждите на хората - теми основно свързани с услуги, например сметосъбиране и сметоизвозване, рециклиране. Засяга се потенциалното позитивно влияние на средата - начина, по който тя комуникира с хората, например дали провокира позитивен начин на живот и всекидневие. Коментира се влиянието на икономиката и здравословното състояние на хората върху техния начин на живот, както и, в конкретика, проявленията на активен начин на живот, спорт, отдих. Поставя се въпросът “Какъв ще бъде (начина на живот на) бъдещия жител на София?”. Препоръчва се взимането предвид на тенденции като дигитално номадство, мобилност, гъвкавост, споделена работа и бавен живот.

**Самосъзнание:** В срещите се засягат теми като това доколко градът се възприема като “свой” от страна на гражданите и осъзнаването на влиянието на отделния човек върху града. Към тях може да се добави и възможността за промяна на начина на мислене спрямо града от страна на гражданите. Докъде е влиянието на личната отговорност както по отношението на града, така и какво е отношението към законите и тяхното спазване, са също въпроси, които възникват. Засяга се перспективата към града от гледна точка на осъзнаването му като конфликтно пространство и комплексна социална система, но и пространство за всички хора. Коментирани са темите за включването на повече хора и тяхната ангажираност, както и осъзнаването на града като свързващ (като среда на връзки между хората).

Дискусиите в социалните мрежи интерпретират тази перспектива към темата “Хора” основно през транспорт и гледната точка, че комфортът е водещ за хората при избора им на превоз, както и това, че много хора избират автомобили като средство за придвижване. Спазването и неспазването на законите също са теми, които се засягат.

В анкетата много голяма част от отговорите определят, че бъдещето на града зависи много от отношението на самите граждани.

**Демократичност, включване, участие:** Тази подтема е една от най-популярните, които бяха коментирани по време на работните срещи, основно коментирана през необходимостта, нуждата, препоръката повече хора да бъдат включени в управлението на града и взимането на решения. В тази връзка се засяга и аспекта на желанието на хората да се включват в тези процеси. В конкретика, тази перспектива засяга нуждата от адаптиране на процеса по обществени обсъждания, ролята на кварталните общности и тази на районните администрации. Тематично, включването на гражданите се коментира и през тяхната информираност - доколко те са подготвени да се включват и дали получават необходимата информация. В тази връзка се коментира и комуникационният подход на администрацията - основно с препоръка тази комуникация да бъде по-добра, в по-кратки срокове и с ясни отговори (връзка с Информационно обезпечаване в тема Управление и администриране). Разглежда се и цялостната яснота на процеса на включване и неговата липса.

**Общност:** В работните срещи, от една страна се коментират цялостни идеи за оформянето на общности в града, основно интерпретирани през твърдения и насоки като “град на всички хора”, “отворен” град (за комуникация между хората), свързан и свързващ (хората) град. Отвъд тези теми се засягат конкретни изражения на оформянето на общност в града през търсенето на общи ценности, създаване на усещане за общност, общностни дейности и пространства за взаимодействие, които да стимулират създаването на усещане за общност, създаването на обща представа за града. От гледна точка на различия се коментират съществуващите разлики (на ценностно ниво) между различните хора, но се очертава нуждата от търсене на консенсус по отношение на общи ценности и приоритети за развитието на града. В контекста на различията се коментира и съществуването на изцяло изключени от града големи групи хора и маргинализирани общности (в т.ч на етнически,

икономически или друг признак) и необходимостта те да бъдат включени. Хората се определят като най-големия потенциал на града.

**Стратегическа обезпеченост на тема “Хора”:** Повишаване ролята на обществото в решаването на проблеми, стимулиране на гражданско участие и социално приобщаване са най-често коментираните мерки в стратегическите документи. Намеренията за промяна в начина на живот се концентрират около мерки, свързани с генериране и третиране на отпадъците, повишаване на условията за развитие на спортни и културни дейности. Освен плановите документи от по-високо йерархично равнище, гореописаното е засегнато в Стратегия за дългосрочно управление на битовите отпадъци на Столична община (2007 г.), Програма за закрила на детето на Столична община (2007 г.), Програма за опазване на околната среда на Столична община (2010-2020 г.), План за устойчиво енергийно развитие на Столична община (2012-2020 г.), Стратегия за развитие на физическото възпитание и спорта на територията на Столична община (2012-2020 г.), Стратегия за развитие на културата в София (2013-2023 г.), Програма за управление на отпадъците на Столична община (2015-2020 г.), Стратегия за образование на Столична община (2016-2023 г.), Стратегия за интелигентна специализация на София (2016-2025 г.), Стратегия за младите хора на Столична община (2017-2027 г.).

## Тема “Идентичност и Култура”

**Култура на обитаване:** В работните срещи, тази подтема се интерпретира през пространственото възприятие на хората и начина, по който те виждат и потребяват средата, както и цялостното отношение и преживяване на града в тяхното всекидневие. От гледна точка на връзката с градска среда се коментира подобряването ѝ чрез повече площи със зелена растителност (не само паркове) и възможностите пред средата да комбинира пространства с различни функции. На прагматично ниво се коментира културата на придвижване в града от страна на отделните граждани, спазването на наредбите (напр. За ограничаване на тютюнопушенето на закрити места) и извеждането на приоритет за пешеходното движение.

**Градска и национална идентичност:** В работните срещи, тази тема се засягат гледни точки, свързани с изграждането и създаването на идентичност(и) в рамките на София чрез използването на отличителни ѝ черти като например близостта до планини (София - град с планина), районът на Софийската Света гора, създаване на идентичност през социалистическото културно наследство, силуетът на града. Отвъд тях се предлагат конкретни концепции за изграждането на идентичност на града като град на иновациите, глобален град, град на хората. На по-малък мащаб се предлагат теми, свързани с изграждането на зони и квартали с обособена идентичност, които да създават стимул у хората да ги посетят. Засягат се възможностите за развитие на града в посока на човешкия му облик, съзнание за общо възприятие на града у хората, създаването на общ разказ за града. Правят се препратки към Визията по същество - да бъде такава, която да направи града различен.



**Творчество:** В срещите, това направление се коментира през възможностите за създаването на съвременна градска култура през изкуство и творчество. Посочва се възможност за развитие като град на киното. Препоръчва се цялостното интегриране на културата на материално и ценностно ниво.

**Културно наследство:** Богатото културно наследство на София и необходимостта от неговото опазване излиза на преден план в работните срещи. Препоръчва се неговото разкриване и капитализиране като естетически елемент и като добавена стойност за туризма, но с опазване на неговата автентичност. Коментира се необходимостта от законови промени с цел опазване на културното и археологическото наследство. Предлага се въвеждането на регистър и оценка на културното наследство във формат на отворени данни. Предлага се подобряване на публично-частните партньорства с цел по-добро стопанисване на културното наследство, както и по-строги мерки за неговото опазване.

В анкетата опазването на културно-историческото наследство се определя като водещо за развитието на града - това е един от най-популярните отговори.

**Стратегическа обезпеченост на тема “Идентичност и култура”:** Документите от по-високо йерархично ниво, включително Интегриран план за градско възстановяване и развитие на гр. София (2014-2020 г.) залагат на пълноценно използване на ресурса на културното наследство за развитие на устойчив туризъм, създаване на градска среда, която да изгради чувство за принадлежност, съпричастност, идентичност и гордост и стимулиране на изкуство, култура и творчески индустрии. Действащите стратегии, сред които Стратегия за дългосрочно управление на битовите отпадъци на Столична община (2007 г.), Програма за опазване на околната среда на Столична община (2010-2020 г.), План за развитие на велосипедния транспорт на територията на Столична община (2012-2017 г.), Стратегия за адаптация към климатичните промени за Столична община (2012 г.), План за действие за устойчиво енергийно развитие на Столична община (2012-2020 г.), Стратегия за развитие на физическото възпитание и спорта на територията на Столична община (2012-2020 г.), Стратегия за интелигентна специализация на София (2016-2025 г.), Стратегия за младите хора на Столична община (2017-2027 г.) залагат на създаване на култура на обитаване само в определени аспекти на градския живот, като се предвижда това да стане главно чрез информационни кампании. Извън общия случай, Стратегия за развитие на културата в София (2013-2023 г.) обхваща най-цялостно темата, както през призмата на културното наследство, така и чрез възможностите за превръщане на града в инструмент за развитието на знания, умения и творчески способности на хората.

## Тема “Транспорт”

**Придвижване на хора (пеша, велосипед, лични МПС, обществен транспорт):** Основно разделение в работните срещи идва по линията пешеходно движение/друг тип транспорт, като основно противопоставяне е между пешеходно и автомобилно движение. В този контекст се говори за приоритизация на пешеходното движение,

както и развитие на повече велосипеден транспорт. По отношение на обществения транспорт основна тема е неговото състояние и това доколко той е алтернатива с качеството на услугата, която се предлага (разписания, превозни средства, време на придвижване, наличието на конкретни линии, връзките с конкретни квартали). Връзки център-периферия се коментират от една страна като цялостно обезпечаване, така и през линия на градски транспорт и пешеходни връзки (напр. Липсата на пешеходна връзка Люлин-Център). Засяга се темата за подсигуриране на места за паркиране на автомобилния трафик в центъра. Като предизвикателство се определя липсата на цялостна транспортна политика, а като препоръка по същество се посочва намаляването на автомобилния трафик, количеството на автомобили и това, че голяма част от тях са стари (тук се прави паралел с влиянието върху въздуха), създаването на разпознаваеми пътни ситуации, състоянието на транспортната инфраструктура; цялостно обезпечаване на придвижването между дома и работата на хората, наличието на "паразитен" трафик (напр. Родители, водещи децата си на училище с автомобили).

В коментарите под статии в интернет пространството дискусиите по темата с транспорта започват от проблеми с придвижването и достигат до теми като количеството автомобили и техния произход и възраст и съответно влиянието им върху екологичното състояние и градската среда. Общественият транспорт се коментира през неговото качество - бавно придвижване, мръсотия, температурата в превозните средства през определените сезони. Препоръчва се неговото цялостно реорганизиране - според някои от мненията в момента той не се разбира като алтернатива на друг тип транспорт. Дискусиите засягат и очакването да се въведе по-строг контрол върху безразборното паркиране, както и върху движението на автомобили в центъра. Дизеловите превозни средства се определят като сериозен проблем и в тази връзка са налице критични коментари относно закупуването на множество дизелови автобуси за градския транспорт с оглед на екологичните ефекти. По време на анализите в публичното пространство се появи публикацията за тестването на електробуса от Париж, което предизвиква противоречиви реакции, отново от гледна точка на екологичните ефекти, съпоставено със закупуването на дизелови автобуси - мерките се оценяват като неясни и непоследователни. В същия контекст се коментира и увеличаването на цената на билета и как това противоречи с идеята хората да се стимулират да ползват градски транспорт.

В дискусиите в социални мрежи общественият транспорт е водеща тема в това направление. Отново се критикува състоянието му (в т.ч. и на обслужващата инфраструктура, като спирки). Отново се засяга темата с непоследователността на политиките - увеличаване на цената на билета за сметка на стимулирането на ползването на градски транспорт, закупуване на дизелови автобуси при лош ефект върху екологичното състояние. Твърди се, че градският транспорт не е приоритет в движението. В конкретика се споменава транспортното обезпечаване на крайните квартали.

В анкетата придвижването в града се определя като едно от най-големите предизвикателства.

**Транспортиране на стоки/услуги (леки, лекотоварни, тежкотоварни автомобили, железопътен транспорт):** В срещите подтемата се обсъжда най-вече през ефектите на икономиката върху транспорта и транспортната инфраструктура в контекста на цялостно намаляване на трафика.

**Стратегическа осигуреност на тема “Транспорт”:** Генерален план за организация на движението (2012-2020 г.) разглежда темата основно, като естествено се концентрира върху пътния трафик и възможностите за управлението му, включително чрез инфраструктурни намеси; План за развитие на велосипедния транспорт на територията на Столична община (2012-2017 г.) залага на интегриран подход, който да подобри “велосипедния климат” в града.

## Тема “Природа”

**Въздух:** В работните срещи качеството на въздуха се посочва като лошо и оказващо негативен ефект върху здравето на хората. Коментират се ефектите от замърсяването му от различни източници, като от гледна точка на замърсяването поради използване на твърди горива за отопление се посочва, че трябва да се стимулира отоплението на газ и електричество. По отношение на автомобилите се засегна темата за големия брой стари автомобили в града, които оказват негативен ефект върху въздуха. Като цяло се препоръчва да се предприемат сериозни мерки за подобряване на въздуха и да се анализира кумулативният ефект от различните източници.

В коментарите под статии в интернет пространството качеството на въздуха се интерпретира основно през използването на твърди горива за отопление, трафик и географско положение. В някои мнения се посочва, че замърсяването идва от определени квартали (напр. гета и кварталите под Витоша). Прави се връзка с материалното благосъстояние на хората, което води до избор на определено превозно средство или метод за отопление (напр. че хората с по-добро благосъстояние са склонни да купуват коли или да се отопляват с камини у дома, а тези с по-лошо благосъстояние нямат избор, а и са подпомагани да се отопляват с твърдо гориво)

В социалните мрежи се усеща влиянието на редица публикации за замърсяването на въздуха, които излязоха по време на анализа. Във Facebook дори възникна публична група за подобряване на качеството на въздуха. Очакванията, които се извеждат в дискусиите, са свързани с конкретни мерки (паралел с тема Управление и администриране) като промяна на данъчната политика по отношение на автомобилите - стимулиране на закупуването на по-екологично чисти автомобили чрез по-ниски данъци за тях и обратно - по-високи за по-замърсяващите; предлага се намаляване на отоплението на дърва и въглища чрез замяна (напр. чрез промяна на социалните политики за енергия); предлага се намаляване на автомобилното движение, оптимизиране на светофарните уредби, др.. Всички мерки и дискусии до известна степен са в консенсус, че проблемът е сериозен и трябва да се предприемат конкретни действия.

В анкетата балансът между икономика, екология и качество на живот е едно от най-подкрепяните твърдения като потенциал на развитие на града, а екологичното

състояние на града се определя като най-голямото предизвикателство. В свободните отговори много хора казват, че си представят София като “зелен” град.

**Води:** Темата не се засяга отвъд минералните извори, които са изведени в отделна тема като по-специфична природна даденост.

**Минерални извори:** В работните срещи минералните извори се определят като основна черта и специфична даденост на града. Призовава се те да бъдат развити и използвани, в т.ч чрез достъп до изворите и чрез “връщане” на минералните бани. В анкетата използването на природните ресурси (в т.ч и минералните извори) събира най-голяма подкрепа като потенциал за развитието на града.

**Планини - Витоша, Люлин, Стара планина, Лозенска планина, Плана планина:** В работните срещи планините, и най-конкретно Витоша, се определят като основен природен потенциал на града. Призовава се тази характерна черта да залегне в дългосрочното развитие на града чрез подобряване на връзките и достъпността на планината (и чрез обществен транспорт), обособяването на зони за отдих на Витоша, в района на река Искър, но с внимание към защитените територии. Витоша е определяна като водеща за силуета на града. Коментира се и възможността за развитието на София като ски-център чрез развитието на Витоша в тази посока. В анкетата използването на природните ресурси (в т.ч и планините) събира най-голяма подкрепа като потенциал за развитието на града. В свободните отговори много хора казват, че си представят София като “зелен” град.

**Биоразнообразие:** В рамките на работните срещи темата се засяга основно през опазване на зелесените територии и намаляване на сечите в градска среда, но и в районите на поречието на Искър и Лозенската планина. Препоръчва се засаждането на повече дървета в рамките на града, както и развитието на градско земеделие и усвояването на покривни пространства за зелени покриви.

**Климат и географско положение:** Призовава се предприемането на конкретни мерки спрямо климатичните промени и адаптацията на града към тях. Предлага се да се вземат предвид климатичните промени и да се упражняват политики за устойчивост или конкретни практики в тази посока (напр. BREAM). Адаптирането към климатичните промени, като водещо за развитието на града, е най-малко подкрепяното направление в анкетата.

**Стратегическа обезпеченост на тема “Природа”:** Областна стратегия за развитие на област София-град (2014-2020 г.), Общ устройствен план на Столична община (2009 г.), Общински план за развитие на Столична община (2014-2020 г.), Интегриран план за градско възстановяване и развитие на гр. София (2014-2020 г.) развиват темата през пълноценно използване на ресурсите (минерални води) за здраве, спорт, развлечения и развитие на устойчив туризъм, регулиране на застрояването с цел запазване на връзките с Витоша планина, адаптация към климатични промени с цел създаване на сигурна градска среда. Други документи в темата са: Стратегия за развитие на инженерната инфраструктура на територията на

Столична община, части водоснабдяване и канализация, корекция на речните корита (2008-2020 г.), Програма за опазване на околната среда на Столична община (2010-2020 г.), Стратегия за адаптация към климатичните промени за Столична община (2016 г.).

## Тема “Градска среда”

**Публични пространства и сгради:** В рамките на работните срещи от една страна се коментира липсата на достатъчно пространства, в т.ч зелени площи, алеи, паркове, детски площадки, места на взаимодействие между хората. Призовава се да се обособяват места, които да провокират хората, да дават стимул за разходка, градът да бъде отворен, да се облагородява и да е с по-добра функционалност. Коментира се качеството - как се изпълняват новосъздаваните и как се поддържат съществуващите елементи на публичната градска среда, както и ефектите им върху качеството на живот на хората. Коментира се състоянието на средата в конкретни квартали като Студентски град.

В коментарите в интернет пространството за градската среда се говори основно през всекидневни проблеми в нейната достъпност, проходимост. Коментира се качеството на изпълнение, визуалната среда.

В социалните мрежи се говори през конкретни проблеми, в реакция на реализирани проекти (напр. ширината на тротоарите след ремонта на ул. Богатица в Лозенец) Повдига се въпросът доколко мерките, които се предприемат, са систематични и последователни, а не само показни.

В анкетата един от трите най-популярни отговора по отношение на възможностите за развитие на София в бъдеще е “Град с повече обществени пространства за хората. Немалка част от отговорите в анкетата посочват като предизвикателство състоянието на градската среда. В свободните отговори на анкетата много често се посочват конкретни мерки за развитие на публични пространства и повече място за интеракция между хората.

**Частни пространства и сгради:** В работните срещи се коментира разделението между жилищни и търговски сгради и балансът между тях. Коментира се качеството на изпълнение на жилищните площи и ефектите от тях върху средата, както и създаването на модерни жилищни комплекси. Говори е за състоянието на средата по отношение на частни пространства и сгради в конкретни квартали и възможностите за използването им като полета на творчество.

**Техническа инфраструктура:** В работните срещи се коментират възможностите и предизвикателствата по отношение на изграждането на довеждаща и обслужваща инфраструктура до инвестиционни проекти. Като възможност за подобрене се коментират шансовете за по-добро публично-частно партньорство между администрацията и бизнеса по отношение на обезпечаването на тази инфраструктура. Коментират се възможностите за установяване на процедури на партньорство между

местните власти, доставчиците на интернет инфраструктура и интернет услуги. Елементи на инженерната техническа инфраструктура се коментират единствено в стратегическите документи, които имат пряко отношение към развитието ѝ, но липсва цялостен поглед към влиянието, което нейните елементи оказват върху определени аспекти на градския живот. Неглижирани са възможностите за цялостно развитие на жична и безжични интернет мрежи.

**Сигурност:** Коментират се мерките, които се предприемат за сигурността на гражданите в т.ч в конкретни райони и по отношение на конкретни рискове. Препоръчва се въвеждането на технологии за по-добра сигурност на средата.

**Достъпност и проходимост:** Коментира се състоянието, поддръжката и достъпа на кварталните пространства. Посочва се липса на цялостна стратегия за достъпност на града. Препоръчва се създаването на по-добра визуална информационна среда, подкрепяща всички граждани, в т.ч и хората с увреждания. Препоръчва се предприемането на мерки за достъпност на средата и за хора в неравностойно положение. В конкретика се говори за ограничаване на паркирането по тротоарите.

**Естетика:** Коментира се цветовото оформление на сгради, състоянието на фасадите, покривни пространства и тяхното потенциално усвояване. Цялостно се говори за визуално и цветово оформление на градската среда - някои мнения определят града като "сив", "не цветен". Коментира се, че чрез естетическото оформление може да се открие идентичност на града. Използват се категории като "великолепие" и "стил на града" в търсене на интересна и красива градска среда.

**Стратегическа обезпеченост на тема "Градска среда":** Интегриран план за градско възстановяване и развитие (2014-2020 г.) засяга най-обхватно и подробно темата, но е ограничен от териториалната си специфика; Визия за развитие на район Триадица (2016-2025 г.) също поставя акцент върху градската среда, с естествен териториален фокус. Отделни елементи на градската среда са предмет на: Стратегия за дългосрочно управление на битовите отпадъци на Столична община (2007 г.), Стратегия за развитие на инженерната инфраструктура на територията на Столична община, части водоснабдяване и канализация, корекция на речните корита (2008-2020 г.), Програма за опазване на околната среда на Столична община (2010-2020 г.), План за развитие на велосипедния транспорт на територията на Столична община (2012-2017 г.), Генерален план за организация на движението (2012-2020 г.), Стратегия за развитие на културата (2013-2023 г.), Актуализация на План за действие за управление, предотвратяване и намаляване на шума в околната среда на агломерация София (2014-2019 г.), Стратегия за сигурност на Столична община (2014-2020 г.). Фрагментарното присъствие на тези стратегии и планове, както и реалната невъзможност за реализиране на мерките им в широк териториален обхват налага по-детайлно изследване при създаването на основа за бъдещи намеси в градската среда.

## Тема “Икономика”

**Производство, търговия и потребление на стоки и услуги:** В работните срещи Стопанската дейност се коментира през възможността за определяне на конкурентни предимства и ключови сектори за града. Посочва се необходимостта от политики за конкретни сектори като индустриално развитие и технологии, както и по отношение на достъпа и използването на ресурси, в т.ч и храна. Коментира се необходимостта бизнесът да може да осъществява дейността си.

В контекста на създаване и потребление на услуги се коментират възможностите за развитие на икономиката чрез иновации и комуникации, взимане предвид на икономиката на споделянето; туризмът и неговото място, създаване на туристически маршрути и интегриране на технологии, прави се връзка с културно наследство и по-конкретно от периода на социализма като стимул за туризъм и привличане на посетители в града.

В анкетата икономическото развитие е най-малко популярно сред отговорите като самостоятелно важно за бъдещето на града, но идеята икономическото развитие в баланс с екологичното състояние и качеството на живот е една от най-подкрепяните гледни точки за развитието на града.

**Иновации:** Въвеждането и стимулирането на развитието на иновациите в града се разглежда основно през интегрирането на нови технологии във вече съществуващи сфери като транспорт, управление. Коментира се през гледната точка на изоставане от темпото на развитие на иновациите. От икономическа гледна точка се обсъжда стимулирането на наука и иновации като отделно направление.

**Финансови потоци:** Засягат се различните източници на финанси към общината и необходимостта от тяхното диверсифициране поради наличието на разнообразие - търсене на алтернативи извън такси и данъци (напр. фондове и други). Коментира се възможността за привличане на инвестиции и предприемачество, в т.ч и действия по задържането им. Отбелязва се необходимостта от по-добра комуникация с инвеститори, подобряване на механизма за публично-частни партньорства, фокусът върху големи софтуерни компании и тяхното задържане и ангажиране.

**Трудови пазари:** Засягат се ефектите от инвестициите върху заетостта и трудовите пазари като цяло, коментира се и трудовата миграция (към града). Предлага се въвеждането на политики с цел конкретно целево привличане на определени групи трудещи се.

**Производство и потребление на енергия:** Посочва се необходимостта от идентифициране и добив на енергия от възобновяеми енергийни източници (ВЕИ, в частност геотермална енергия, слънчева енергия) и целенасоченото им развитие. Изтъква се нуждата от приоритизиране на енергийната ефективност и предприемане

на стъпки към интегриране на системите на отопление на различни публични сгради с цел по-висока енергийна ефективност.

Засяга се темата за потребление на енергия от ВЕИ, но се коментират и възможности за стимулиране на отоплението на газ.

**Стратегическа обезпеченост на тема “Икономика”:** План за действие за устойчиво енергийно развитие на Столична община (2012-2020 г.) най-общо формира цели по използване на местните ресурси на ВЕИ, включително интегрирането им в общински и частен сграден фонд, както и намаляване използването на изкопаеми горива; Стратегия за развитие на културата в София (2013-2023 г.) набляга на увеличаване на заетостта и развитие на творческа икономика, прилагане на иновации и проактивно отваряне в културните процеси; Стратегия за образование на Столична община (2016-2023 г.) и Стратегия за интелигентна специализация на София (2016-2025 г.) насърчават взаимоотношенията между образование/наука и бизнес, които могат да спомогнат за формиране на ранно предприемачество, създаване на конкурентни продукти и успешни компании; стимулиране на ранно предприемачество е залегнало и в Стратегия за младите хора на Столична община (2017-2027 г.).

## Тема “Управление и администриране”

**Администрация:** Основна тема по отношение на администрацията е комуникацията и координацията между различните звена. Очертава се като необходима по-добра комуникация между тях, дефиниране на ясни отговорности, оптимизиране на административния процес, подобряване на контрола и повишаване на отговорността. Идентифицира се необходимост от актуализация на документи между различни звена на СО и развитие на административен капацитет. На по-голям мащаб се предлага въвеждането на електронно управление, олекотяване на административната тежест, в т.ч и процедури за инвеститорите в контекста на прекалено много съществуващи ограничения.

В социалните мрежи се откриват мнения, че администрацията работи само на чиновнически принцип, търси се само усвояване на средства и е налице неефективност.

В анкетата твърдението, че от управлението и финансовото състояние на администрацията зависи най-много развитието на града събира най-голяма подкрепа.

**Политики:** Една от най-популярните теми в рамките на дискусиите очертава две основни направления. От една стана участниците коментираха самия процес по създаване на дългосрочна Визия за развитието на града като политически процес и поставяха под въпрос желанието, капацитета и управленската воля за извеждането докрай и практическото прилагане на Визията. Втората перспектива засяга конкретни направления на политики, сред които политика за градска мобилност, подобряване на пазарните условия, социална политика и социални дейности (в т.ч социални услуги за включване и подкрепа на уязвими групи), екологични политики (в т.ч и политики на



устойчиво развитие, качество на въздуха), здравеопазване, създаване и/или адаптиране на жилищна политика (в т.ч и по отношение на бездомните). На по-голям мащаб се проявяват препоръки за интегриран подход в управлението на града, децентрализация, свързаност между различните направления и взимането на цялостни решения, необходимост от последователност на политиките и по-категорични решения и тяхното прилагане по отношение на по-непопулярни мерки в управлението на града с цел да се търси полза за хората. Призовава се за по-състезателен дух, по-сериозна политическа воля, приемственост и проследяване на качествени индикатори за постигнатите цели, въвеждането на иновации в управлението на града и използването на съществуващото научно знание. Основна препоръка е разграничаването между справянето с всекидневни-битови проблеми и средносрочни и дългосрочни предизвикателства (напр. социална, икономическа и пространствена дезинтеграция).

Дискусиите в онлайн пространството се насочват към конкретни теми като препоръки за реорганизация на данъчната система за автомобилите с цел олекотяване на данъчната тежест върху автомобили с по-нисък екологичен отпечатък, както и по-сериозни мерки за качеството на въздуха. В тези дискусии проличава и съмнение за осъществяването на инициативата по Визията.

В социалните мрежи се коментират очаквания за по-сериозни мерки по замърсяването на въздуха, в т.ч и липсата на политики за ограничаване на отоплението с твърдо гориво. Посочва се, че настоящата политика стимулира автомобилното движение, призовава се за реорганизация на данъчната система с цел стимулиране на автомобилите с по-нисък екологичен отпечатък. Посочва се като проблем липсата на координация между различни звена през конкретни примери (напр. неаварийни ремонти на Топлофикация след ремонта на ул. Обиколна в ж.к. Дружба). Построената пътна инфраструктура се оценява положително, но има критики към качеството на изпълнението. Призовава се за затягане на контрола.

**Устройство на територията:** От гледна точка на конкретни теми се коментира необходимостта от по-голяма регулация върху застрояването на териториите, оценка на транспортната проходимост (и конкретика като въвеждане на главни и второстепенни улици), функционалността на територията и управлението ѝ в конкретни проблематични квартали (като Студентски град). По отношение на зонироването на града се предлага въвеждането на зони с нулеви емисии (връзка с качеството на въздуха), обособяване на комерсиални зони с висока гъстота на застрояване, търсене на цялостни решения за изоставените индустриални зони и необходимостта от оценка на ефектите върху кварталите преди намеси там. Във връзка с отношенията с инвеститорите се препоръчва подобряване на механизма на публично-частните партньорства и реализирането на повече такива, въвеждането на оценки на инвестиционните проекти и по-голяма дисциплина върху тях. По отношение на собствеността се посочва като предизвикателство намаляващата общинска собственост, неяснотата на собствеността за много територии и липсата на проследяемост. По отношение на ОУП се посочва, че има проблеми и затруднения с него, но и това, че трябва да се стъпи на съществуващия такъв, говори се за

необходимост от промени в ЗУТ. На принципно ниво се препоръчва да не се мислят инвестициите само като усвояване на средства, а чрез последователност и взимане на решения.

**(Отворени) Бази данни:** Темата за бази данни на администрацията се обособява като отделна по линия на подобряване на прозрачността в контекста на необходимостта от достъп до информация и по-голяма публичност, както и от гледна точка на необходимостта от по-добра събираемост на информация с цел взимане на по-информирани решения. Препоръчва се въвеждането на интегрирана платформа на отворени бази данни. Като конкретни направления за данни се посочват регистри за паркирането, нарушенията, спортните бази и публичните пространства, детските площадки, собствеността, качеството на въздуха, паметниците и културното наследство.

**Комуникация с гражданите:** В това направление се призовава за по-голямо включване на гражданите, прозрачност, повече публичност и мислене за информационното обезпечаване, изграждането на имидж на града. В рамките на процеса по подготовка на методиката на Визията се забелязва недостиг на информация за гражданите - част от тях припознаха този процес като възможност да комуникират с общината, да дават препоръки и сигнали, което може да се интерпретира като симптом на липсата на достатъчна яснота за това как може да се комуникира със съответните институции.

***Стратегическа обезпеченост на тема "Управление и администриране":***  
Повишаване на административния и експертен капацитет, въвеждане на електронно управление и модерна администрация са основните действия, които се запагат в стратегическите документи от по-високо ниво: Областна стратегия за развитие на област София-град (2014-2020 г.) и Общински план за развитие на Столична община (2014-2020 г.). Междуинституционални взаимодействия в рамките на партньорски мрежи по съответните направления се предвиждат в Стратегия за развитие на физическото възпитание и спорта на територията на Столична община (2012-2020 г.) и Програма за опазване на околната среда на Столична община (2010-2020 г.). Развиване на хоризонтални политики, проактивни дейности, подобряване на нормативната среда и по-бърза реакция при кризи са основните моменти заложиени в Стратегия за развитие на физическото възпитание и спорта на територията на Столична община (2012-2020 г.), Стратегия за адаптация към климатичните промени за Столична община (2016 г.), Стратегия за образование на Столична община (2016-2023 г.). Формиране и поддържане на информационни масиви се залага в Програма за закрила на детето на Столична община (2007 г.), Генерален план за организация на движението на територията на Столична община (2012-2020 г.), Стратегия за развитие на физическото възпитание и спорта на територията на Столична община (2012-2020 г.), Стратегия за адаптация към климатичните промени за Столична община (2016 г.), Стратегия за образование на Столична община (2016-2023 г.).

## Тема “Територии”

**Граници:** В конкретика тук се говори за създаването и развитието на вторични градски центрове, целенасоченото развитие на квартали, връзките между кварталите (и центъра). Коментират се конкретни райони и квартали като изключени, отделени (напр. Дружба, Люлин, Факултета, Христо Ботев). Препоръчва се включването и развитието на северните райони на Софийското поле, районът на Лозенската планина, околградските райони като цяло. Коментират се процеси по обезлюдяването на центъра и териториалното нарастване на града. На принципно ниво се посочва нуждата от единна визуална идентичност на кварталите и града. Като подход се коментира да се оцени какво вече съществува в града, преди той да продължи да нараства.

В дискусиите в онлайн пространството градът се коментира през конкретни квартали и вътрешни граници на територията по линия на качество на живот. Дискусиите се оформяха основно в публикациите за качеството на въздуха, като някои мнения, определяха “виновност” на определени квартали за качеството на въздуха (напр. Кварталите под Витоша, Факултета, Красна поляна, Банкя, Горубляне, Център)

**Обвързаност:** На принципно ниво темата се отнася до необходимостта от свързване (инфраструктурно, икономически и др.) с другите населени места в близост до София. Предлага се да се вземат предвид развитието и връзката със сателитни общини, включването на територии, които са изключени, negliжирани и отделени от фокуса на планиране. Настоящото разрастване се коментира като добре обезпечено откъм свързаност със селата в близост. Препоръчва се определянето на цялостната роля на София в региона. В конкретика се обсъжда свързаността на София с градове като Банкя, Елин Пелин, Нови Искър.

**Стратегическа обезпеченост на тема “Територии”:** Поради своята специфика, темата е засегната единствено в Общ устройствен план на Столична община (2009 г.), Общински план за развитие на Столична община (2014-2020 г.) и Интегриран план за градско възстановяване и развитие (2014-2020 г.). Освен възможностите за свързаност на отделните територии и селища, в плановете се залага формирането на “зони за развитие” в рамките на града и съхраняването на територии за бъдещо развитие извън него, като комплексът мерки, заложен в тях, не успяват да произведат консенсусни пространствени политики.

---

# КАК ДА СЪСТАВИМ ВИЗИЯ?

## ПРИНЦИПИ НА ПРОЦЕСА ПО СЪСТАВЯНЕ НА ВИЗИЯ

Процесът по създаване на Визията трябва да бъде базиран на принципи. Това е заключение, изведено както от работните срещи, така и от анализа на чуждестранни примери за съставяне на подобни документи. Принципите трябва да са водещи не само в процеса на изграждане на Визията, но и в посланията, която Визията ще комуникира.

### Участие и взаимодействие

Достигането и включването на максимален брой хора, носители на интереси по социален, професионален, икономически, териториален, възрастов, етнически, религиозен и/или друг признак, е в основата на целия процес по подготовка, формулиране, обсъждане, приемане и прилагане на Визията с цел търсенето и намирането на консенсус по съответните теми. В процесът по формулиране на Визията трябва да бъдат събрани, анализирани и интегрирани различните гледни точки на разнообразните носители на интереси без да се допуска negliжиране и обезличаване на някоя от тях. Процесът трябва да е гъвкав и отворен и да търси и стимулира включване на заявिलите желание за това активни участници, както и да осигурява възможности за неагресивно взаимодействие с неактивните граждани и да доставя информация до заинтересованите страни.

### Диалогичност и прозрачност

Всеки етап от процеса по формулиране на Визията трябва да е изпълнен с действия и подсигурен с инструменти, позволяващи широка публичност и прозрачност, осигуряващи надеждна информираност и разбираемост на предприетите стъпки. Отговорните за развитие на процеса трябва да предоставят опции за широк диалог и да провеждат разбираема комуникация, която да отчита и включва изразеното обществено мнение. Диалогът трябва да е в различни направления, сред които експерти - институции; граждани - институции/политици; граждани - граждани/НПО; експерти - граждани. Прозрачността на процеса трябва да бъде гарантирана отвътре, но и търсена отвън. Затова е необходимо създаването на Визия да бъде подложено на постоянен мониторинг, която да се извършва от външна на процеса организация.

### Мотивация и израстване

Визия не се създава всеки ден. И когато се създава, тя трябва да отразява навиците и амбициите на максимално голяма част от обществото, както и да е отзвук на опита на най-силните експерти. Би било контрапродуктивно, ако изграждането на Визията бъде прието като административна задача или като експертно изпълнение на решение на

общинския съвет. Вместо това, създаването на Визия трябва да е задача, която се ръководи от принцип на вяра и желание за позитивна промяна. Мотивацията за участие както на гражданите, така и на експертите е ключова. Мотивацията на общинската администрация е не по-малко важна. Съучастието на различните ръководители на направления, отдели, предприятия, както и на техните служители е ключово. В този процес е важно да се търсят партньори и да се поставят основи за бъдещи сътрудничества които биха имали значение при реализиране на Визията. Опитът на други градове показва, че процесът по съставянето на подобни документи създава среда за продуктивно взаимодействие между различните звена на общината, което продължава и след формалното им приемане. Визията е възможност за едно споделено израстване.

## Приемственост

Процесът по оформяне на Визията трябва да генерира над-ежедневен поглед към споделена представа за бъдеще, който да не допуска увреждане и/или унищожаване на съществуващия ресурс. Точно обратното, процесът на изграждането на Визията би бил успешен, ако осъществи ефективното и рационално използване на наличния човешки, изследователски и нормативен ресурс. Затова е важно е да се договори достъп до разнообразна изходна информация и до съществуващи общински и частни бази данни. Също така е необходимо Визията да надгражда над съществуващите документи. Ще бъде полезно, ако в съставянето на Визията бъдат включени максимално широк спектър от общински и държавни институции. Визията ще има успех, ако е възприета от обществото като цяло. Приемствеността между последователните управления на града е ключова за успеха на Визията, а политическа воля е нужна на всеки един етап.

## Взаимообвързаност

Визията трябва недвусмислено да определя единна посока на развитие, съставена от взаимнообвързани цели. Формулирането на Визия трябва да произлиза от връзките между различните теми на интерес, дефинирайки комплексна и споделена политика за действие.

## Конкретика и прагматичност на стратегическите цели

Визията трябва да бъде конкретизирана в комплект от взаимнообвързани прагматични цели с краткосрочен, средносрочен и дългосрочен ефект. Целите трябва да позволяват осъществяването на последващ процес на комплексно планиране и провеждането на ангажирани и координирани политики.

## ПРЕДСТАВЯНЕ НА ПРОЦЕСА

### Участници

- Граждани (най-често и широко споменавана целева група);

- Експерти, имащи отношение към темите;
- Граждански организации, групи, НПО;
- Общински и държавни структури;
- Бизнес, предприемачи и инвеститори.

## Методи за комуникация

Комуникацията в процеса на изграждане на Визията е необходимо да изпълнява няколко основни функции, сред които:

- Да информира максимален брой (потенциални) участници за всяка стъпка от процеса и бъдещите действия, които произтичат от нея. Това ще спомогне за спазване на принципа на прозрачност при изграждането на Визията;
- Да интегрира - да осигурява инструменти, даващи възможност за активно взаимодействие между заинтересованите страни и участниците във всеки етап от изготвянето на Визията;
- Да събира информация и осъществява обратна връзка - да осигури начини за получаване на мнения, идеи, експертни оценки, предложения и друга информация, касаеща вземането на решения и залагането на идеи, при планирането на конкретни активности.

Целевите публики за комуникация би следвало да бъдат всички изброени по-горе участници в процеса на изграждане на Визията, както и тези, върху които тя ще окаже влияние. За всяка целева публика е необходимо да се предложат инструменти и адекватни канали и формати за комуникация.

Подходящи комуникационни активности за масово популяризиране и информиране (на много и различни целеви групи, включително възможно най-широк кръг от граждани), на локално ниво, биха били:

- Създаване на "лице" на Визия за София - графичната идентичност на проекта;
- Изработване на публична платформа и/или мултифункционален уебсайт, която да информира и да бъде активен канал за обратна връзка;
- Създаване и поддръжка на профили в социалните мрежи в интернет (в популяризацията на направата на настоящите насоки беше направена такава страница във Фейсбук и би било добре нейното развитие да бъде продължено-  
<https://www.facebook.com/ViziaZaSofia>);

Използване на маркетингови инструменти за масово информиране на локално ниво, като:

- реклама в интернет,
- външна реклама,
- транспортна реклама,
- търсене на партньорства с радиостанции и телевизии;
- Регулярно изпращане на информация със статуса на процеса до медиите, организиране пресконференции.

Комуникационни инструменти за достигане на по-малки групи от целевите публики могат да бъдат, но без да се ограничават до:

- Организиране на събития - кръгли маси, публични срещи, дискусии, работилници.
- Провеждане на анкети, допитване чрез имейли, събиране на мнение чрез фокус групи и др.
- Организиране на състезания, конкурси, игри, изложби и пр.;

## Инструменти

Препоръките по отношение на инструментите за включване са с няколко основни приоритета. От една страна се набляга на водещите принципи, които следва да определят избора на инструменти, а именно: да осигуряват диалогичност и дискусия, да дават поле за прозрачност и механизми за обратна връзка, да се търси баланс и общ език между граждани и експерти и информацията от тези две основни направления.

Препоръките за конкретни инструменти също се групират по линия граждани/експерти:

- Включване на експерти чрез:
  - Работни срещи в мултидисциплинарни екипи;
  - Регламентирани експертни консултации със специалисти в различни сфери;
  - Становища от експерти с различни профили;
  - Експерти от други градове, съпоставими със София - идентифициране на "сравними" градове и привличането на експерти с опит в съответните теми от тях;
  - Изследователска работа по определени тематични направления и използване на съществуващо научно знание по тези теми.
- Включване на гражданите чрез:
  - Ангажиране на лидери на мнение/мотиватори (има и комуникационен аспект);
  - Целево ангажиране на подрастващите/младежите/учениците;
  - Учебни проекти на студенти по тематични области;
  - Структурирани групови дискусии - онлайн и на живо;
  - Фокус групи, срещи, обществени обсъждания;
  - Представително социологическо изследване по тематични направления;
  - Местни референдуми по тематични направления.
- Други механизми:
  - Включване в инициативи на ЕС
  - Идентифициране и използване на съществуващи бази данни (публични и частни) по направления/теми в т.ч. и партньорства;
  - Икономически прогнози и анализи;
  - Платформа за комуникация и обратна връзка (напр. Атлас на София - съвместяващ бази данни и модели, достъп и визуализация).

## Време за съставяне

Срокът за изготвяне на Визията зависи от това как тя ще бъде формулирана, какви ще са посоките на развитие на процеса (цели, задачи), какви теми ще засегне и какви

хора ще бъдат ангажирани в работата по изработването на самата Визия. Независимо от продължителността на работния процес, трябва да се определят и гъвкави междинни срокове за отчитане на свършената работа и предоставянето на адекватно време за реакции, публичен диалог и корекции по Визията.

Често в практиката на планиране се определят нереалистични срокове с цел предприемане на мерки от най-ранен етап, което влияе върху качеството на работния процес и диалог, и най-вече на това до колко крайният продукт оправдава реализацията си. С оглед на това, на изказаните мнения в процеса на предварителния анализ и тяхната обосновка, както и най-вече на графика, описан в раздел Как да съставим Визия? > Стъпки, можем да заключим, че Визията следва да бъде изготвена за 19 месеца, необходим минимум за съставянето на качествен краен резултат. Силно препоръчително е работата по изготвянето да започне още през март 2017 г.

## СТЪПКИ

Изграждането на Визия за София е разделено на няколко стъпки. Почти всяка стъпка е обяснена през нейните съдържателен и комуникационен аспекти. В стъпките е включена цикличност на етапи на силно взаимодействие и публичност, следвано от стъпки на експертно изследване и извеждане на заключения.

### Стъпка 1: Организация на процеса

(3 месеца - март, април, май 2017 г.)

Целта на тази стъпка е да бъдат определени хората, които ще са отговорни за фасилитиране и реализиране на процеса по формулиране на Визия.

#### Съставяне на екип "Визия"

В първия месец трябва да бъде сформиран основният екип, който да води, организира и координира процесът по изграждането на Визията. Екипът следва да има не само координационна роля, а също така да има капацитет за критичен и информиран поглед над съдържателния аспект на Визията. Затова този екип трябва да бъде мултидисциплинарна група, в която да са включени експерти, имащи опит в следните области:

1. маркетинг и ПР
2. технологии (евентуално обединен с горния профил)
3. устройствено планиране
4. социология и икономика
5. управление на процеси
6. право и нормативна база
7. екология

Тези експерти трябва да имат богат опит както в България, така и в чужбина.

Проследявайки опита на други градове (сред които Копенхаген, Бостън, Хелзинки, Виена, Гьотеборг, Ротердам) може да се заключи, че процесът по съставяне на Визия е най-продуктивен, ако е директно обвързан с включването на конкретна общинска структура. В нито един от проучените случаи Визията не е изградена след конкурс,



нито пък нейното съставяне е възложено изцяло на външна организация. Практиката е по-скоро за създаване на взаимодействие между съществуваща общинска структура и външни участници. Този тип организация на работа показва следните предимства:

- обмен на информация и опит между администрация и външни експерти;
- повишаване на капацитета на общинските служители;
- улеснено взаимодействие с различните общински структури;
- използването на иновативни методи на работа.

В контекста на София, такава структура би могла да бъде ОП “Софпроект-ОУП”, изработила действащия Общ устройствен план (ОУП) на гр. София. Общинското предприятие има дългогодишен опит в изработването на планови документи за Столична Община, както и съхранява данни, използвани при съставянето на действащия ОУП на София.

Предвид изложените аргументи може да се заключи, че най-продуктивният начин за съставянето на Визия за София е колаборацията между ОП “Софпроект-ОУП” и външен мултидисциплинарен експертен екип, който да отговаря на описаните по-горе критерии.

#### Съставяне на група за мониторинг

Паралелно със съставянето на екип на Визията трябва да бъде съставен и група от експерти в области, подобни на специализациите на членовете на екипа. Дейностите, които ще извършва тази група са следните:

- да следи за спазване на принципите, залегнали в настоящите методически насоки;
- да изследва ефективността на процеса;
- да прави постоянен анализ на стъпките, с цел оформяне на препоръки за методиката на последващи процеси по планиране;
- да оповестява публично своите мнения и становища по процеса на съставяне на Визията.

Групата за мониторинг трябва да е съставена от независими експерти, тоест такива, които не са обвързани нито с Общината, нито с екипа на Визията, нито пък да са участници в някоя от стъпките по нейното изграждане.

#### Контакт и подбор на експерти по теми

Подбор на експерти, които да участват в следващата стъпка. Изборът се прави от екипа на Визията и трябва да бъде публично обоснован.

#### Комуникация

Избор на създател на комуникационна стратегия, както и на изпълнител на комуникационна платформа. Изборът се прави от екипа на Визията и трябва да бъде публично обоснован.

## Стъпка 2: Подготовка на темите

(3 месеца - юни, юли, август 2017 г.)

Целта на тази стъпка е да бъде осъществен експертен анализ на предложените теми, да започне подготовка за изследователска работа и да бъде създадено стойностно съдържание за комуникационната стратегия.

#### Съдържателен аспект: прецизиране на темите (3 месеца)

- Работни срещи в мултидисциплинарни екипи (4 седмици по 2 срещи в рамките на първия месец).
- Подготвителна изследователска работа (desk research) по теми (успоредно от екипи в рамките на пълните 3 месеца):
  - използване на съществуващи бази данни,
  - качествен анализ на съществуващата стратегическа рамка и идентифициране на планове/програми/стратегии в процес на разработване,
  - изследвания, становища от външни експерти (вкл. и от чужбина),
  - идентифициране на липсваща информация и необходима изследователска работа на следващия етап.

#### Комуникационен аспект: създаване на стратегия за комуникация (2 месеца, успоредно със съдържателния аспект)

- Създаване на документ с комуникационна стратегия и дефиниране на публична платформа за взаимодействие (в първия месец)
- Създаване на платформата, като основа за постоянен разговор (във вторите два месеца)
- Сключване на партньорства (процес, който ще остане отворен на всяка една стъпка):
  - с досегашните участници
  - с нови желаещи (или потърсени)
  - с институции (общински и държавни)
  - с медии

### Стъпка 3: Изследване и активиране на темите

(3 месеца - септември, октомври, ноември 2017 г.)

В тази стъпка се дава началото на масова комуникация, която цели да информира гражданите по темите, да получи обратна връзка, дали, колко и как една тема вълнува гражданите, както и да събуди интереса на всички (потенциални) участници в процеса. В стъпка 3 се дава също така началото на изследователската работа за запълване на липсите, дефинирани в Стъпка 2.

#### Съдържателен аспект: изследвания (3 месеца)

- Подготовка на представително социологическо изследване (1 месец);
- Провеждане на представително социологическо изследване и предаване на анализ и обобщение на данните (1,5 месеца);
- Подготовка на икономически изследвания/прогнози (успоредно със социологическо изследване);

- Икономически изследвания и прогнози, предаване на анализ (следва подготовката на икономическо изследване);
- Пространствени анализи (успоредно с останалите дейности и в рамките на 3 месеца);
- Екологични анализи (успоредно с останалите дейности и в рамките на 3 месеца);
- Комуникационно-транспортни анализи (успоредно с останалите дейности и в рамките на 3 месеца).

Комуникационен аспект: активиране и включване (3 месеца, успоредно със съдържателния аспект)

- Използване на комуникационни инструменти, описани в раздел Представяне на процеса, Методи за комуникация. В първия месец се акцентира над информиране и активиране, а във втория на включване.
- Използване на платформата за активиране и включване - интеракция с потребителите (3 месеца)

Стъпка 4: Финализиране на теми

(3 месеца - декември 2017 г., януари, февруари 2018 г.)

Целта на тази стъпка е да консолидира събраната информация и на основа на това да бъдат взети решения за съдържанието и структурата на Визията.

Съдържателен аспект: взимане на решения

- Консолидиране на резултати от изследвания и финализиране на съдържанието на темите (2 месеца);
- Работни срещи в мултидисциплинарни екипи, вкл. администрация и политическо ръководство (2 месеца, започва на втория месец от консолидирането на резултатите)
  - определяне на времевите измерения на Визията (кратко- средно- и дълго-срочни цели),
  - определяне на пространственото измерение на Визията,
  - определяне на свързаността на целите от Визията със съществуващата стратегическа рамка.

Комуникационен аспект: информиране за процеса по взимане на решения

- текуща комуникация спрямо комуникационна стратегия
- администриране и поддръжка на платформа

Стъпка 5: Активизиране

(4 месеца - март, април, май, юни 2018 г.)

Целта на тази стъпка е да създаде възможност за комуникация между граждани и експерти, да спомогне за създаването на връзки (пактове) за действие, както и да мотивира предприемането на реални стъпки по различните теми.

Съдържателен аспект: думи, свързани с дела

- Групови дискусии и дейности, в които участват както експерти, така и граждани. Работи се по теми и под-теми в различни части на града (4 месеца):
  - Дискусии (семинари, дебати, фокус групи и др.);
  - Дейности (намеси, общностни дейности, тестване на пилотни инициативи и др.);
  - Създаване на връзки (които да помогнат за реализацията на Визията).
- Превод на наблюдаваните резултати, отношения и тенденции към стратегии и практики в администрацията. Работни срещи в мултидисциплинарни екипи, вкл. администрация и политическо ръководство. (успоредно с горната точка)
  - пътна карта, финансови механизми и критерии за успех за реализиране на краткосрочните, средносрочни и дългосрочни елементи от Визията
  - подготовка на стратегически и нормативни промени спрямо целите от Визията, при необходимост
  - подготовка на промени в административни практики и механизми спрямо целите от Визията, при необходимост
  - механизъм за мониторинг и контрол на изпълнението и времеви цели

#### Комуникационен аспект: мотивиране и ангажиране

- информиране за съществуващи и нови дейности,
- мотивиране за продължаване на дейностите,
- ангажиране на повече страни към дейностите,
- провокиране за включване на неангажирани до този момент страни.

### Стъпка 6: Визия - формулиране

(2 месеца - юли, август 2018 г.)

В рамките на тази стъпка бива създаден крайният резултат, Визия за София.

#### Съдържателен аспект: съставяне на документа

- екипът на Визията създава финалния документ (2 месеца);
- подготовка на финалния продукт за комуникация (паралелно, във втория месец).

#### Комуникационен аспект: споделяне на прогреса по работата

- текуща комуникация спрямо комуникационна стратегия;
- администриране и поддръжка на платформа.

### Стъпка 7: Визия - одобрение

(1 месец - септември 2018 г.)

Целта на тази стъпка е Визията да бъде вписана като местен нормативен акт.

#### Съдържателен аспект: приемане

- Дискусия и приемане от Столичен общински съвет

#### Комуникационен аспект: представяне

- Представяне: дейности и събития за масово комуникиране на финалния резултат.

## БЮДЖЕТ

Дейност	Суми с ДДС	Бележки
<b>1 Публична кампания</b>	<b>73 680лв</b>	
1.1 Разработване на комуникационна стратегия и кампания	21 480лв	хонорар екип, 8 месеца
1.2 Медиакупуване София	25 800лв	външна реклама; метрореклама/градски транспорт; радиореклама, интернет реклама - банери, социални мрежи; не включва ТВ, защото е много скъпа, а може да се търсят участия и партньорства
1.3 Производство на рекламни материали	26 400лв	дизайн - обща визия за кампанията, допълнителни материали; принт материали - плакати, брошури, печат на винили, листовки и др.; видео, направа на клипчета за радио, банери и др.
<b>2 Събития</b>	<b>26 400лв</b>	наем/закупуване на техника; екип; организационни; инвентар; консумативи; транспорт; 2400/месец, 11 месеца
<b>3 Платформа за комуникация</b>	<b>23 200лв</b>	
3.1 Хостинг	200лв	за 1 година хостинг и домейн
3.2 Екип-програмисти	15 000лв	3 месеца, 5000/месец
3.3 Поддръжка	8 000лв	8месеца, 1000/месец
<b>4 Социологически дейности</b>	<b>29 000лв</b>	
4.1 Представително социологическо проучване	9 000лв	приблизително 800 респонденти; вкл. изработване на методология (въпросници, методи за събиране на данни), събиране на данни, анализ на данни
4.2 Проучване с качествена методология, непредставително	14 000лв	приблизително 100 респонденти; вкл. изработване на методология (гайдове за дълбочинни интервюта, гайдове за фокус групи), събиране на данни (интервюта и фокус групи), анализ на данни
4.3 Медийен мониторинг	6 000лв	медийни публикации, коментари, реакции, публични дискурси, непредставително
<b>5 Консултиране на експерти</b>	<b>150 000лв</b>	участници в групата за мониторинг; експерти, които да участват в различните стъпки
<b>6 Други хонорари</b>	<b>165 000лв</b>	
6.1 Координационен екип	137 500лв	5 души за 11 месеца по 2500/месец
6.2 Мониторинг на процеса	27 500лв	1 човек 11 месеца по 2500/месец
<b>6 Други / непредвидени</b>	<b>23 364лв</b>	5% от сбора
<b>ОБЩО</b>	<b>490 644лв</b>	

## ФОРМАТ

Основният принцип в определянето на формата на Визията е това тя да бъде разбираема за тези, които ще работят за нейното осъществяване. Ако приемем, че това сме всички ние (граждани, администрация, бизнес, експерти, политици, НПО, изследователи и т.н.), то значи трябва да ползваме формат, който е лесно разбираем и изключително достъпен. Той трябва да отговаря на изискванията на съвременните средства за комуникация и да включва присъствие както във виртуалното, така и в градското пространство. Ако приемем, че целим широко включване и масов диалог, то Визията трябва да е мултимедийна: текстови публикации, видеа, изображения, интернет страница, игри, макети, събития, лекции, обиколки, изложби, реклами и т.н.

Форматът трябва да може да демонстрира посланието на Визията, да спомага за проследяването на прогреса и да бъде инструмент за постоянно взаимодействие.

---

## ЕФЕКТ ОТ ВИЗИЯТА

Ефектите от реализацията, но и съставянето и обновяването, на Визията могат да са:

- диалог, взаимодействие, промяна на начина на взаимодействие и комуникация между различните участници в града, създаване на доверие и възприемчивост;
- координиране и стимулиране на действие от страна на всички участвали в процеса на създаване на Визията;
- директното въздействие върху различните аспекти от градската среда като последиствия от действията на различните участници;
- ревизия на стратегически документи (допълнителни последиствия от приемане на Визията ще произтекат от съпоставянето ѝ с мерките заложи в действащите стратегически документи, които при необходимост могат да бъдат допълнени и/или ревизирани, така че да подкрепят реализирането на Визията);
- ревизия на съществуващи данни и информационни масиви, потенциал за нови такива, както и стимул за създаването на единна система за тяхното управление и съхранение;
- критична ревизия на ОУП. Обхватът на промените, които ще бъдат предложени като следствие от тази ревизия следва да произтече от ясно дефинирани различия с отразените в ОУП политики. Освен възможност за преосмисляне на устройствената концепция на плана, Визията следва да спомогне за качествена промяна в начина, по който бива съставян и изменян ОУП. По този начин ще бъдат оформени споделени цели и непротиворечиви мерки за реализиране от програмата на ОУП, по-дълбоко осъзнаване на последиствията от него и ще даде възможност за регистриране на важни, но традиционно negliжирани в устройственото планиране гледни точки;

- пряко въздействие върху принципите на планиране, управление и развитие на София и крайградските територии, като споделен, справедлив и прозрачен процес;
- активиране на потенциалните сфери на влияние с цел разширяване на възможни нови териториални, икономически и социални взаимодействия в национален, регионален, европейски, и дори в световен мащаб.

---

## ЗА ТОЗИ ДОКУМЕНТ

Това предложение е съставено от Координационен екип към Направление архитектура и градоустройство в Столична Община. Информацията и документите, които екипът е ползвал в своята работа са публично достъпни от споделеното работно пространство: [tinyurl.com/viziaZAsofia](http://tinyurl.com/viziaZAsofia)

Началото на работата по съставяне на Визия за София е решение на Столичен общински съвет от 16 септември 2016 (на основание Доклад с Вх. № СОА16-ВК66-9815/25.08.2016 г., решение № 655 от Протокол № 21/16.09.2016 г.). Съветът възлага на Главния архитект на Столична община организацията по изработването на “Дългосрочна Визия за развитие на София и крайградските територии”. Една от целите на тази Визия е да послужи като отправна точка за промяна на Общия устройствен план ОУП на Столична община (ОУП-СО).

В изпълнение на това решение, Главният архитект сформира координационен екип, който да съгласува и организира работата по съставянето на Визията. Екипът се състои от:

1. Ангел Георгиев - софтуерен специалист
2. Божидар Иванов - социолог
3. Любо Георгиев - архитект
4. Магдалена Кирчева - урбанист
5. Христо Харлов - архитект

Подробности за биографията на членовете на координационния екип могат да бъдат намерени в [02\\_Детайли > 1-99\\_Координационен-Екип](#). Работата на екипа бе подпомогната и от Александра Антова ([BeCause](#)) - комуникация и Васил Илиев - графичен дизайн.

Координационният екип започна своята работа на 05.12.2016 г. със следните задачи:

1. Да проучи и систематизира съществуваща вече информация (стратегии, планове, програми, изследвания), касаещи дългосрочното развитие на София и крайградските територии, както и да картографира различните интереси, имащи отношение към Визията ;
2. Да опише липсващата информация (данни, проучвания, интереси);
3. Да изготви методика (правила, структура, система) за съставянето на Визия, с предложение за график и бюджет;

4. Да осъществи тези задачи през публичен процес, въвличайки много и разнообразни участници, в това число и включване на много и различни специалисти. Да улесни, структурира и демократизира процеса на съставянето на Визията, събуждайки интереса на различни потенциални участници: институции, групи, граждани, бизнес и т.н.

В изпълнение на поетите задачи, координационният екип извърши в периода 05.12.2016 - 25.01.2017 следните дейности:

1. Проучи и синтезира различни документи, касаещи дългосрочното развитие на София и крайградските територии, сред които Общински план за развитие, Общ устройствен план, Интегриран план за градско възстановяване и развитие и др., както и проучи анализи, съставени от не-общински структури, като например дисертации, публикации и др. ([02 Детайли > 1-01 Документи](#));
2. Проучи и описа наличните бази данни и обмена на информация и комуникация между общинската администрация и нейните търговски дружества и предприятия;
3. Предложи (в настоящият документ) насоки за съставянето на Визия, с включени график и бюджет;
4. Осъществи тези задачи (и най-вече съставянето на насоките) през публичен процес.

В търсенето на отговор на въпроса “Как да съставим Визия за София?”

координационният екип въвлича разнообразни мнения по няколко начина:

- публични срещи: най-мащабният бе организирането на публичните срещи, на които бяха поканени представители на бизнеса, НПО, администрация, политици, експерти в различни области, граждани, изследователи и др. Инструкцията към тях беше да подготвят изложение, което в рамките на 5 минути да представи потенциалните възможности за бъдещо развитие на града, както и основните предизвикателства пред София. Екипът се спря на този подход, за да зададе максимално широк обхват на покритите теми и да даде възможност за инициатива от страна на участниците да дефинират важните теми от тяхна гледна точка. Освен изказванията и становищата на участниците, в анализа бяха добавени и изказванията от публиката, които коментираха или допълваха вече изказани мнения. Срещите бяха предавани на живо, а записи от тях са видими на <http://streamer.bg/bg/gledajte.html>.
- комуникация по имейл: след срещите участниците бяха поканени да отговорят по мейл на допълнителни въпроси, свързани с темите, методиката, участниците, времеви и географския обхват, както и форматът на Визията. Бяха получени и мейли от други граждани с разнообразни предложения.
- мониторинг на потоци: трети способ за дефинирането на насоките беше анализ на съществуващи онлайн източници на информация (в периода 05.12.2016 - 15.01.2017) - дискусии в социалните мрежи, както и дискусиите под медийни публикации под статиите за работния процес на Визията. Замисълът зад този подход е, че в Интернет пространството до голяма степен дискусиите и коментарите са немодерирани, неповлияни и провокирани от информационни поводи, т.е. те са под формата на реакция към определена информация. В този



смисъл, тяхната по-голяма непринуденост води до по-директни твърдения, по-ясни позиции, които обаче често носят и по-голяма емоционалност.

- анкета: четвърти метод за въвличане бе проведената непредставителна онлайн анкета. Тя бе разработена с цел провокиране на вниманието от страна на по-широк кръг хора, както и верифициране на определени тематични направления, които се оформиха в пътя на работа на координационния екип. Анкетата даде добър предварителен поглед към популярността на определени направления и гледни точки по отношение на бъдещата Визия. В този смисъл, тя може да даде ориентир за дефинирането на задания за по-задълбочени изследвания и очертаване на тяхната тематика на следващия етап на изготвяне на Визията. На следващо място, тематичните области се допълват от систематизираните стратегически документи, съществуващи изследвания, бази данни, които координационният екип откри и очерта като направления.
- разговори с представители на различни звена на общинската администрация
- проучване на начините, по които други градове са съставили своите визии. Бяха изследвани стъпките, които са следвали Ротердам, Копенхаген, Ню Йорк, Гьотеборг, Хелзинки, Бостън и Виена, за да изградят свои визии. Беше осъществен контакт (по мейл и/или телефон) с авторите на тези документи. [Бяха направени и схеми](#), показващи предприетите стъпки.

В съставянето на това предложение са взети предвид мненията на следните граждани (моля да ни уведомите, ако сме пропуснали някое име):

Александра Георгиева, Фондация “Българска асоциация за електрически превозни средства”

Александър Кьосев, Софийски Университет “Св. Климент Охридски”, Философски факултет, Катедра “История и теория на културата”

Александър Шпатов, “Сдружение за градски читални”

Ангел Захариев, Фондация “Група град”

Ангел Янев, ОП "Софпроект - Общ устройствен план"

Ангелинка Константинова, гражданин

Андреа Момерин, консултант в процеса по сертифициране по BREEAM

Андрей Ралев, Сдружение за дива природа “Балкани”

Антоанета Салфидж, ГИ “Термално-Нормално”

Антон Деспотов, “Център за градска мобилност” ЕАД

Антоний Гълъбов, Нов Български Университет, Департамент “Политически науки”

Аркадий Чорбаджийски, "Софбилд" ЕООД

Ашод Дерандонян, Фондация "Заслушай се"

Беата Цонева, ОП "Софпроект - Общ устройствен план"

Белин Моллов, архитект

Божидар Божанов, софтуерен специалист

Бойка Къдрева, Столична Община, Направление “Архитектура и градоустройство”, Дирекция “Териториално планиране”

Бойка Огнянова, архитект

Бойко Манев, гражданин

Борислав Бориславов, Висше Строително Училище "Любен Каравелов", Архитектурен факултет  
Борислав Игнатов, Камара на Архитектите в България  
Ботьо Ботев, Столичен Общински Съвет, Постоянната комисия по икономика и собственост; Постоянна комисия по местно самоуправление и нормативна уредба  
Валентин Кетипов, "Геопроект" ЕООД  
Валери Гюров, архитект  
Васил Костов, гражданин  
Вероника Димитрова, Софийски Университет "Св. Климент Охридски",  
Изследователски център по социални науки  
Весела Тончева, архитект  
Веселин Кирев, ГИ за обществен и релсов транспорт  
Веселина Калайкова, Съюз на Ландшафтните Архитекти  
Веселина Троева, "Национален Център за Териториално Развитие" ЕАД  
Виктор Димов, гражданин  
Владимир Владимиров, "Аспазия - 92" ЕООД  
Войслав Тодоров, Столичен Общински Съвет, Постоянната комисия по устройство на територията, архитектура, достъпна среда и жилищна политика; Постоянната комисия по финанси и бюджет  
Габриела Славова, Студентски съвет при Софийски Университет "Св. Климент Охридски"  
Галина Алексова, Съюз на Урбанистите в България  
Георги Бакалов, Съюз на Архитектите в България  
Георги Брашнаров, Сдружение "Българска асоциация на софтуерните компании"  
Георги Вълчев, Софийски Университет "Св. Климент Охридски"  
Георги Кордов, Камара на Архитектите в България, РК София-град  
Георги Пенчев, Фонадация "Общество.бг"  
Георги Статков, ГИ за обществен и релсов транспорт  
Гергин Борисов, Сдружение "Спаси София"  
Горан Миланов, Българската фасилити мениджмънт асоциация  
Даниел Томов, "Илевън България" ООД  
Данита Заричинова, Сдружение "За Земята"  
Денница Кюранова, ГИ "Граждани за зелена София"  
Димитър Лянгов, гражданин  
Димитър Паскалев, Фондация "Група град"  
Дона Пикард, Българска Академия на Науките, Институт за изследване на обществото и знанието  
Драгомир Константинов, Фондация "Зеленика"  
Екатерина Йорданова, Столичен Общински Съвет, Постоянната комисия по транспорт и туризъм; Постоянната комисия за децата, младежта и спорта  
Елена Ахчиева, Столична Община, район Слатина  
Елена Димитрова, Университет по Архитектура, Строителство и Геодезия, Архитектурен факултет, Катедра Градоустройство  
Елена Петкова, архитект  
Елица Панайотова, Проект "Зелена София"  
Жасмина Манавян, гражданин

Жоржета Рафаилова, ОП "Софпроект - Общ устройствен план"  
Здравко Здравков, Столична Община, Направление "Архитектура и градоустройство"  
Златко Терзиев, Столична Община, Направление "Архитектура и градоустройство",  
Дирекция "Териториално планиране", Отдел "Устройствено планиране"  
Зорница Стратиева, Асоциация на парковете в България  
Ивайло Дичев, Софийски Университет "Св. Климент Охридски", Философски факултет,  
Катедра "История и теория на културата"  
Ивайло Хлеббаров, Сдружение "За Земята"  
Иван Аврамов, Камара на Архитектите в България, РК София-град  
Иван Велков, Столичен Общински Съвет, Постоянната комисия по опазване на  
околната среда, земеделие и гори; Постоянната комисия по устройство на  
територията, архитектура, достъпна среда и жилищна политика  
Иван Стойнев, "M&M Милицер и Мюнх БГ" ООД  
Иво Божков, Столичен Общински Съвет, Постоянната комисия по устройство на  
територията, архитектура, достъпна среда и жилищна политика; Постоянната комисия  
по образование, култура, наука и културно многообразие; Постоянната комисия по  
европейски програми, проекти и международно сътрудничество  
Иглика Йорданова, "Колиърс Интернешънъл" ЕООД  
Илко Йорданов, Институт "Отворено общество"  
Йордан Великов, Фондация "Зеленика"  
Йорданка Кандулкова, Университет по Архитектура, Строителство и Геодезия,  
Архитектурен факултет, Катедра История и теория на архитектурата  
Камен Козарев, Сдружение "Български Харвардски Клуб"  
Камен Петров, Столична община, район Красна поляна  
Леона Асланова, "Иновейшън Стартър Бокс" ЕООД  
Лорита Радева, Столичен Общински Съвет, Постоянната комисия по опазване на  
околната среда, земеделие и гори; Постоянната комисия по устройство на  
територията, архитектура, достъпна среда и жилищна политика  
Лъчезар Бояджиєв, артист, куратор  
Люба Батенбергска, Сдружение "С.Е.Г.А. - Старт за ефективни граждански  
алтернативи"  
Люба Лукова, Столична община, район Надежда  
Любинка Стоилова, ОП "Стара София"  
Любомир Попйорданов, Българска асоциация за алтернативен туризъм  
Любомира Колчева, Фондация "ЕкоОбщност"  
Майя Грекова, Софийски Университет "Св. Климент Охридски", Изследователски  
център по социални науки  
Малина Едрева, Столичен Общински Съвет, Постоянната комисия по образование,  
култура, наука и културно многообразие; Постоянната комисия по икономика и  
собственост  
Малинка Николова, Българска соларна асоциация  
Маргарита Ваклинова, археолог  
Мария Малцева, ГИ "София-зелена столица"  
Марта Джурджин, гражданин  
Мартин Заимов, "Регионален фонд за градско развитие" АД  
Мартин Кафеджиян, Столична община, район Кремиковци

Методи Аврамов, “Център за градска мобилност” ЕАД  
Милена Фетваджиева, Сдружение “Фрагмент”  
Милка Христова, Столичен Общински Съвет, Постоянната комисия по здравеопазване и социална политика; Постоянната комисия по икономика и собственост  
Надежда Ганчева, Фондация “Приложни изследвания и комуникации”  
Надежда Сучева, ГИ “Термално-Нормално”  
Надя Данкинова, Фонд за устойчиво градско развитие на София  
Невена Германова, Сдружение “ИГРАД - изследвания и дизайн”  
Никола Венков, социолог-антрополог  
Николай Генев, ГИ “Хранкооп София”  
Николай Николов, “Аксон България” ООД  
Николай Пехливанов, Столичен Общински Съвет, Постоянната комисия по устройство на територията, архитектура, достъпна среда и жилищна политика; Постоянната комисия по финанси и бюджет  
Николай Стойнев, Столичен Общински Съвет, Постоянната комисия по икономика и собственост; Постоянната комисия по опазване на околната среда, земеделие и гори  
Нора Йовчева, Български съвет за устойчиво развитие  
Олга Стоичкова, Асоциация на собствениците на бизнес сгради в България  
Павел Попов, архитект  
Павлина Петрова, Фондация “Форум”  
Пеньо Столаров, Нов Български Университет, Департамент Архитектура  
Петър Вълчовски, Проект “Био Град София”  
Петя Донева, Сдружение “Велоеволюция”  
Радослава Дошкова, Столична община, Направление “Архитектура и градоустройство”, Дирекция “Териториално планиране”, Отдел “Устройствено планиране”  
Росица Чобанова, Българска Академия на Нуаките, Институт за икономически изследвания  
Румяна Милова, “Център за градска мобилност” ЕАД  
Силвия Христова, Столичен Общински Съвет, Постоянната комисия по устройство на територията, архитектура, достъпна среда и жилищна политика; Постоянната комисия по здравеопазване и социална политика; Постоянната комисия по икономика и собственост  
Стоян Митов, Мобилно приложение “Гражданите”  
Татяна Атанасова, ГИ за безопасни детски площадки  
Теодора Гандова, Сдружение “НПО Линкс”  
Тодор Анастасов, “Институт за транспортни изследвания” ООД  
Тодор Брешков, Фонд “ЛаунчХъб”  
Тодор Булев, архитект  
Филип Ферфериерев, “Чериът Моторс” АД  
Християн Петров, “Център за градска мобилност” ЕАД  
Цветанка Ватева, Столична община, район Подуяне  
Цветелина Славчева, Сдружение “ИГРАД - изследвания и дизайн”  
Юлия Иванова, ГИ “Подлезно”  
Явор Капитанов, “Сити Дженерал - 1” ЕООД